

Titus Lucretius Carus

ANYAG ÉS TÉR

De rerum natura, I. 418–448.

Hogy már megkezdett fonalát fonjam szavaimnak:
 úgy alakult a világ, hogy a természetnek egésze
 két dolog egyvelegéből áll, s ez az úr meg a testek.
 Első az, hol a többi tanyázik s száll szanaszéjjel,
 testek létéről pedig érzékünk közösen szól.
 (Hogyha e kezdő érv nem elég jó biztos alapnak,
 honnan lenne sötétebb dolgokban kutakodván
 gondolatunk, mely a lelkünk legmélyén megerősít?)
 Mármost, hogyha a hely vagy tér, minek úr nevet adtunk,
 mégsem lenne, a test nem tudna időzni sehol sem,
 s nyilván nem lennének utak, melyeket bebolyongjon.
 Ezt magyaráztuk néhány sorral előbb rövidebben.
 Mást ezeken kívül nem tudsz említeni, testtől
 teljesen eltérőt, elütőt ugyanakkor az úrtól,
 mintha e sorban harmadik alkat is állna utánuk.
 Légyen bármi, ha már egyszer *van*, terjedelemmel
 mindenképp rendelkezik az – naggyal, kicsivel bár –,
 mit ha tapintani tudsz, noha könnyű, mérete apró,
 mégis tény, hogy a testeknek számát szaporítja,
 ám ha tapintást nem tűr, s nem gátolja a rajta
 áthaladót – közelítsen hozzá bármely irányból –,
 úgy az üresség ez, melynek mi az úr nevet adtuk.
 Másrészt minden vagy képes cselekedni magától,
 vagy valahonnan más hat rá, s így működik inkább,
 vagy pedig arra való, hogy e mások benne lehetnek.
 Működni s cselekedni csakis testtel tud azonban,
 helyet nyújtani meg nem képes más, csak üres tér.
 Biztos hát, hogy a dolgok közt nincs harmadik alkat,
 mely testen s úron kívül még hátramaradna,
 sem melyet érzékünkkel fognánk bármikor is fel,
 sem mely az emberi elmében meg tudna foganni.

Gloviczki Zoltán fordításai